



# Praxis för rimlighetsbedömning i samband med beslut för att begränsa trafikbuller — seminarium

## Innehåll

Sammanfattning .....	3
Om samverkansprojektet .....	3
Bakgrund .....	3
Syfte.....	3
Mål.....	3
Hur levererades resultatet? .....	4
Metod och avgränsning .....	4
Samverkansgrupp .....	4
Tidsåtgång .....	4
Start för samverkan och tidsplan .....	4
Ekonomi.....	4
Implementering.....	4
Utvärdering.....	4
Initiativ.....	5
Resultat .....	5
Bilagor.....	6
Bilaga 1: Deltagarutvärdering trafikbullerseminarium 2011-02-08.....	6
Bilaga 2: Domar som seminariet byggde på.....	12
Bilaga 3: Sammanställning av samverkansgruppens utvärdering .....	13

Rapporten godkändes 2012-01-17 av styrgruppen för Miljösamverkan Stockholms Län.

Rapporten är sammanställd av Henrik Spovin, Miljösamverkan Stockholms Län.

Allt material från detta och andra samverkansprojekt finns på Miljösamverkan Stockholms Läns webbplats [www.miljosamverkanstockholm.se](http://www.miljosamverkanstockholm.se)

## Sammanfattning

Tillsynsärenden rörande buller från väg- och spårtrafik är ofta komplicerade att handlägga. Många trafikbullerärenden återsänds från länsstyrelse och domstol med motivering att underlag saknas.

Denna samverkan kring praxis för rimlighetsbedömning i samband med beslut för att begränsa trafikbuller har bestått av två delar. Dels en sammanställning av intressanta domar inom området, dels ett seminarium för att erbjuda inspektörer tillfälle att med jurist diskutera domar i ämnet. Denna rapport beskriver planering och genomförande av seminariet.

Seminariet genomfördes 2011-02-08 med 26 deltagare. Utvärderingen visade att hälften av deltagarna tyckte att seminariet motsvarade deras förväntningar, hälften att det delvis gjorde det. På en femgradig skala gav deltagarna seminariet betyget 3,6.

Bland kommentarerna efter seminariet kan nämnas:

- Önskvärt med mer tid för diskussion.
- Seminariet gav ökad förståelse för hur miljödomstolar resonerar samtidigt som ett önskemål är tydligare linje i domarna.
- Området är svårt och komplext, en gemensam upplevelse bland deltagarna.
- Önskvärt med handlägningsrutiner av bullerklagomål.
- Önskvärt med nätverk för bullertillsynsfrågor.

Sammanställningen av domar, *Praxis för rimlighetsbedömning i samband med beslut för att begränsa trafikbuller*, finns tillsammans med dokumentation och utvärdering av seminariet på [www.miljosamverkanstockholm.se](http://www.miljosamverkanstockholm.se).

### Samverkansgruppen

Samverkansgruppens fyra deltagare anger att projektet i sin helhet fungerat bra. På frågan om projektet bidragit till MSL:s uppdrag att effektivisera tillsynen och samutnyttja medverkande aktörers kompetens och resurser svarar 2 mycket, en ganska mycket och en ganska lite. Samtliga fyra ser en möjlighet att inom ramen för MSL ta fram checklista/ handledning till stöd för handläggning av bullerärenden.

## Om samverkansprojektet

### Bakgrund

Tillsynsärenden rörande buller från väg- och spårtrafik är ofta komplicerade att handlägga. Många trafikbullerärenden återsänds från länsstyrelse och domstol med motivering att underlag saknas. Under 2009 sammanställde en samverkansgrupp inom MSL intressanta domar inom området.

### Syfte

Syftet med detta arbete var att ge handläggare vägledning i sitt arbete genom att ge ett tillfälle att diskutera relevanta och aktuella domar.

### Mål

I projektplanen fanns följande mål:

- Erbjudna inspektörer tillfälle att med jurist diskutera domar i ämnet.
- Öka användningen av den sammanställning av domar som tidigare tagits fram.

Det första målet uppfylldes i och med genomförandet av ett Trafikbullerseminarium 2011-02-08.

Det andra målet uppfylldes i och med att ett urval av domarna i sammanställningen användes som exempel vid seminariet.

## Hur levererades resultatet?

Domarna presenterades i rapporten *Praxis för rimlighetsbedömning i samband med beslut för att begränsa trafikbuller*.

Seminarier dokumenterades och utvärderades. Materialet ligger tillsammans med denna slutrapport på [www.miljosamverkanstockholm.se](http://www.miljosamverkanstockholm.se), där även domar och andra rapporter ligger. På MSL:s projektarbetsplats (inloggning via [miljosamverkanstockholm.se](http://miljosamverkanstockholm.se)) finns arbetsmaterial, minnesanteckningar från samverkansmöten etc.

## Metod och avgränsning

Ett halvdagsseminarium planerades och genomfördes. De domar som seminarier utgick ifrån valdes ut från tillsynsändanden rörande buller från väg- och spårtrafik.

## Samverkansgrupp

Susanne Backlund, Södra Roslagens miljö- och hälsoskyddskontor; Anneli Castan, Nacka kommun; Magnus Lindqvist, Stockholms stad; Natalii Back, Länsstyrelsen Stockholms län samt Henrik Spovin, Miljösamverkan Stockholms Län.

## Tidsåtgång

Samverkansgruppen träffades förutom vid själva seminarier 3 gånger. Tid avsattes dessutom för att söka och läsa domar till seminarier.

### Samverkansmöten

2010-09-10, startmöte, 2,5 timmar  
2010-12-13, samverkansmöte, 3 timmar  
2011-01-31, samverkansmöte, 1 timme  
2011-02-01, seminarium, 5 timmar

## Start för samverkan och tidsplan

MSL:s styrgrupp beslutade 2010-06-08 om samverkansstart. Samverkan startade 2010-09-10 och seminarier genomfördes 2011-02-01. Dokumentation från seminarier, inklusive en utvärdering gick ut till deltagarna 2011-04-08. Samverkan utvärderades våren 2011 och slutrapport skrevs hösten 2011.

## Ekonomi

Kostnader: Ulf Bjällås, medverkande jurist vid seminarier, 15 000 kr exkl. moms.

Förtäring vid seminarier, 2700 kr exkl. moms.

Summa : 17 700 kr.

## Implementering

Dokumentation från seminarier skickades ut till deltagarna och lades ut på [miljosamverkanstockholm.se](http://miljosamverkanstockholm.se). Seminarier presenterades vid träff för miljöcheferna i Stockholms län.

## Utvärdering

Samtliga seminariedeltagare fick en web-baserad utvärdering dagarna efter seminarier. 16 av 26 deltagare besvarade utvärderingen. Se bilaga 1.

Samverkansgruppen fick i juni 2011 en web-baserad utvärdering av samverkansprojektet. 4 av fyra gruppdeltagare besvarade utvärderingen. Se bilaga 3.

## Initiativ

Initiativet togs 2010 av styrgruppen för MSL som fortsättning av tidigare samverkansprojekt *Praxis för rimlighetsbedömning i samband med beslut för att begränsa trafikbuller — sammanställning av domar.*

## Resultat

### Resultat av seminariet

Hälften av deltagarna tyckte att seminariet motsvarade deras förväntningar, hälften att det delvis gjorde det. En deltagare fick inte sina förväntningar uppfyllda.

På en femgradig skala gav deltagarna seminariet betyget 3,6.

Svarsfrekvensen på deltagarutvärderingen var 61 %.

Bland kommentarerna efter seminariet kan nämnas:

- Önskvärt med mer tid för diskussion.
- Seminariet gav ökad förståelse för hur miljödomstolar resonerar samtidigt som ett önskemål är tydligare linje i domarna.
- Området är svårt och komplext, en gemensam upplevelse bland deltagarna.
- Önskvärt med handläggningsrutiner av bullerklagomål.
- Önskvärt med nätverk för bullertillsynsfrågor.

Samverkansgruppen anger i sin projektutvärdering att man skulle satsat mer på dokumentation av seminariet.

## Bilagor

### Bilaga 1: Deltagarutvärdering trafikbullerseminarium 2011-02-08

Som en uppföljning av samverkan *Praxis för rimlighetsbedömning i samband med beslut för att begränsa trafikbuller* — sammanställning av domar genomfördes 2011-02-08 ett seminarium med tillfälle för inspektörer att diskutera domar i ämnet med en jurist.

Syftet med seminariet var att belysa vad ett föreläggande bör innehålla (formellt), hur det bör utformas och hur skälighetsavvägningar i sak bör göras (materiellt).

Ulf Bjällås, tidigare hovrättslagman och chef vid Miljööverdomstolen, deltog i seminariet och resonerade kring detta utifrån ett antal domar från MD och MÖD.

Seminariet byggde på att deltagarna hade läst igenom ett antal domar i förväg. Domarna finns på [www.miljosamverkanstockholm.se](http://www.miljosamverkanstockholm.se).

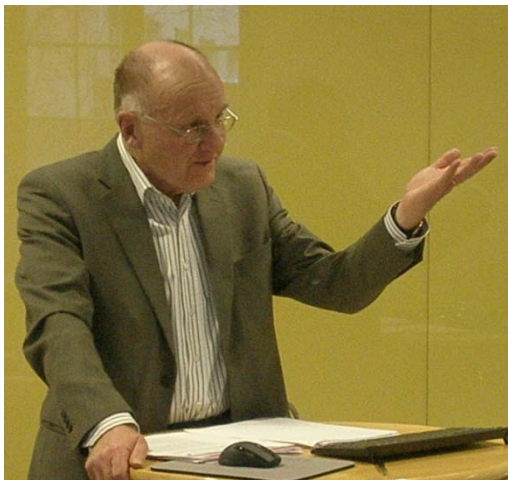
Seminariet hade 26 deltagare. För deltagarlista se sidan 6.

Kerstin Blom Bokliden var moderator för seminariet.

Seminariet hölls på Länsstyrelsen i Stockholms län, Hantverkargatan 29, Stockholm. Lokal Murgrönan.

Seminariet hade planerats av Natalii Back, Länsstyrelsen i Stockholms län; Anneli Castan, Nacka kommun; Magnus Lindqvist, Stockholms stad; Henrik Spovin, Miljösamverkan Stockholms Län och Susanne Backlund, Södra Roslagens miljö- och hälsoskyddskontor.

I detta dokument sammanställs den utvärdering efter seminariet som besvarades av 16 deltagare.



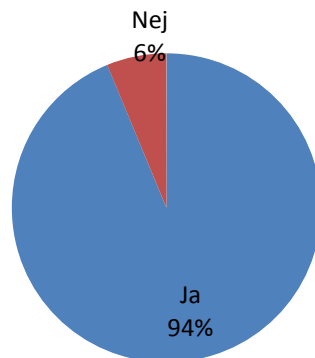
Ulf Bjällås föreläste och diskuterade.



Kerstin Blom Bokliden ledde diskussionen.

## 1. Uppfattade du att syftet med seminariet var tydligt?

16 svar; 15 svarade "Ja" och en svarade "Nej".



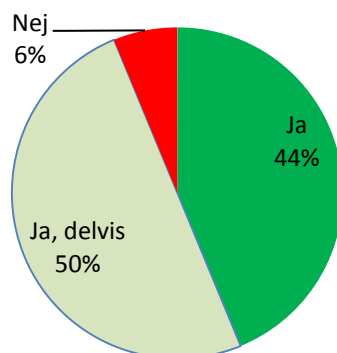
## 2. Vilken eller vilka förväntningar hade du på seminariet?

13 svar.

- Få klarhet i hur föreläggande rörande trafikbuller kan skrivas, få lite koll på praxis.
- En ökad förståelse för avvägningsproblematiken vid åtgärder mot trafikbuller.
- Att få bättre kunskaper om olika avvägningar samt hänvisningar och formuleringar.
- Förväntade mig förtydningar om domar
- Hitta lite nyttigheter och få koll på gemensamma problem.
- Mycket höga.
- Jag hade inte så jättehöga förväntningar eftersom jurister oftast inte kan ge tydliga svar (eftersom bedömning ska ske i varje enskilt fall). Men jag tycker att det var bra iallafall.
- Svar på frågorna
- Vad är skäligt
- Vad är ekonomiskt rimligt
- Hjälp att förbättra beslut och beslutsunderlag för denna typ av ärenden för att undvika upphävda/återförvisade beslut pga "slarv".
- Bra diskussion kring domarna, att förstå bättre hur Miljödomtol och MÖD resonerar när de dömer.
- Bra diskussion kring domarna, att förstå bättre hur Miljödomtol och MÖD resonerar när de dömer.
- Jag trodde att vi närmre skulle diskutera motiveringarna i domarna (även om jag insåg att en halvdag för 12 domar är i minsta laget)
- jag hade förväntat mig att få lite mer klarhet, inte fler frågor, jag skulle vilja veta mer om hur ett föreläggande ska se ut för att hålla.

### 3. Motsvarade seminariet dina förväntningar?

16 svar, 7 svarade "Ja", 8 svarade "Ja, delvis" och en svarade "Nej".



### Kommentar till fråga 3

12 svar.

- Hade förväntat mig mer tid för diskussioner i stor grupp.
- Var mer än genomång av domarna, än en diskussion, som jag hade hoppats.
- Den ökade insikten och förstärkte intrycket att området är svårt men väsentligt.
- De tidigare genomlästa domarna gav en bra grund. Bjällås kommentarer och diskussion kring frågeställningar som dök upp gav ett ytterligare luft.
- Hade hoppats på mer tydlighet
- Bra med en jurist med erfarenhet från MD mm. Kom tyvärr för sent så jag tappade den första timmen.
- Bjällås gav intryck av att vara mycket kunnig, men lite som det brukar med jurister är det svårt att få några svar - kanske för att de inte finns. Jag saknade struktur och pedagogik i framställningen. Modellen med moderator fungerade inte så bra.
- Kanske lite kort tid.
- Bra att träffa även trafik huvudmän o få framföra gemensamma önskemål till dem.
- Fick tydligt svar på att man inte kan förvänta sig att Miljödomstol och MÖD ska alltid ska döma lika i liknande fall.
- Fick tydligt svar på att man inte kan förvänta sig att Miljödomstol och MÖD ska alltid ska döma lika i liknande fall.
- Jag tycker att det var bra att ni hade tagit dit Úlfr, det hade varit ännu bättre om vi hade fått veta vilka domar han skulle ta upp. Nu var det mycket (för mycket) material att få och vi diskuterade långt i från allt. jag skulle velat ha fått information

### 4. Beskriv kortfattat det viktigaste du fick med dig från seminariet och som du har nytta av i ditt arbete.

16 svar.

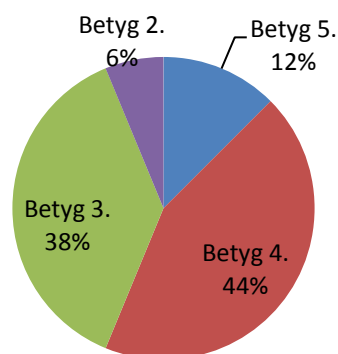
- Flera vinklingar av ett komplext problem.
- Vikten av utredning inför ett föreläggande
- Svårigheten att bestämma vad som kan göra att man ska avvika från riktvärdena, och de exempel som praxis lyfter fram.
- Det viktigaste tycker jag var att få insikter i hur man resonerar i miljödomstolarna.
- Ökad förståelse hur domskäl tas fram
- Den osäkerhet som finns i hur lagrummet ska tolkas



- Att vi alla som bedriver tillsyn mot stat och kommun har liknande svårigheter i myndighetsutövningen.
- Att det gäller att argumentera i alla led och att man bör utreda noggrant innan beslut.
- En kommentar som framfördes när man skriver beslut: Skulle man själv fatta ett beslut på det underlag man har, om man försöker att se det "utifrån"? (man blir ju lätt insnöad på sina ärenden)
- Bekräftelsen om att domstol står över riktlinjer i Trafikverkets regleringsbrev när det gäller enskilda fall
- En bra sammanfattning av de prejudicerade domar som finns.
- Ha en rutin för handläggning av klagomål. Systematiskt samla in uppgifter till beslutsunderlaget. Tydliga beslut och beslutsmotiveringar krävs. Dessa ärenden tar tid, men med ett systematiskt arbetssätt spar man tid.
- Att det är betydelsefullt att ta reda på och redovisa hur många som är störda. Att det är viktigt att ta beslut även om man aldrig kan bli säker på att beslutet står sig när det överklagas.
- Att det är betydelsefullt att ta reda på och redovisa hur många som är störda. Att det är viktigt att ta beslut även om man aldrig kan bli säker på att beslutet står sig när det överklagas.
- Inget nytt. Bra att nätverka.
- Att saker tar tid...men det visste jag redan :)

### 5. Vilket är ditt sammantagna omdöme om seminariet?

16 svar. På en femgradig skala, med "5" som mycket bra, svarade två personer "5", sju svarade



"4", sex svarade "3" och en svarade "2".

Medelbetyg betyg 3,6 och medianbetyg 4.

### Kommentar till fråga5

4 svar.

- Se fråga 3
- För lite tid till diskussion
- Ok, det är alltid intressant att höra vad andra tycker. Alltid lär man sig något nytt.
- Se tidigare kommentarer.

## 6. Har du idéer eller tankar om vad som ytterligare kan göras inom ramen för Miljösamverkan Stockholms Län för att ge stöd till arbetet med bullerfrågor?

10 svar.

- Ta upp frågan med buller i plan- och byggprocessen, då vi på miljökontoren ofta får yttra oss.
- Ha dialog med exvis väghållare
- Bra om vi kan få ihop vägledning som avser både storstadsmiljö och även frågor som rör de mindre tätbebyggda områdena.
- Jag tror fortfarande att det går att ta fram riktlinjer eller ett mera pedagogiskt underlag för handläggning av dessa ärenden. Om man kan kondensera ut det viktigaste ur alla relevanta vägledande domar borde det ge ett bra stöd. Ett omfattande arbete dock, som kanske inte kan göras inom samverkan...
- Lite tankar/frågeställningar men vet inte om allt faller inom ramen för MSLs område:
  - 1.) Träffar eller liknande där handläggare kan diskutera kluriga trafikbullerärenden, handläggning, nödvändig utredning osv.
  - 2.) Hur ska man få kommunen som väghållare att vidta lämpliga åtgärder och ta sitt ansvar (kan ju gälla både buller och partiklar)?
  - 3.) Vad ska en tillräckligt bra utredning innehålla för att den ska hålla rättsligt och räcker det att utredningen görs på miljökontoret eller måste den utföras av ackr. konsult?
  - 4.) Lsts handläggningstider vid överklaganden?
  - 5.) Handläggningsrutiner/checklista vid trafikbullerärenden? (tror att Bullernärverket hade nå't liknande för några år sedan men vet ej vad det ledde till)
- Det vore intressant med Socialstyrelsens och Naturvårdsverkets syn på avstegsfall för buller i förtättningsområden som ofta tillämpas i detaljplaner i många kommuner. Vad kan det leda till juridiskt vid klagomål eftersom det i Socialstyrelsens och Naturvårdsverkets allmänna råd inte finns med något om avstegsfall. Det finns dock ett negativt yttrande, daterat 2007-09-27, Dnr 544-4143-07 Rv, från Naturvårdsverket "Yttrande över Boverket förslag: Bostäder i områden utsatta för vägtrafikbuller - en vägledning för fysisk planering med allmänna råd". Är det en bra avvägning som Boverket har i sina allmänna råd (2008:1) "Buller i planering" när det gäller buller? Harmonierar Boverkets allmänna råd med miljöbalken?
- Lista med kontaktpersoner från resp kommun för denna typ av tillsynsärenden. (Finns redan?) Försök att involvera de kommunala väghållarna.
- Diskussionsforum på MSLs hemsida?
- Diskussionsforum på MSLs hemsida?
- Diskutera grunden för rimlighetsavvägningar mer ingående! Framför allt avseende tekniskt möjligt och ekonomiskt rimligt.

## 7. Något du vill tillägga?

4 svar.

- Intressant att som "väghållare" lyssna på tillsynsfunderingar.
- Vore bra med en uppföljning på ngt sätt.
- Fick vi någon deltagarlista?
- Jag hade förväntat mig att de frågor som hade skickats in i förväg skulle besvaras eller utgöra någon form av grund i diskussionerna.

## Deltagarlista Trafikbullerseminarium 2011-02-08

Samy	Said	Botkyrka kommun
Ulf	Aronsson	Ekerö kommun
Bo	Svensson	Huddinge kommun
Natalii	Back	Länsstyrelsen i Stockholms län
Tomas	Waara	Länsstyrelsen i Uppsala Län
Anneli	Castan	Nacka kommun
Johan	Lindsten	Norrtälje kommun
Maria	Röjvall	SL
Martin	Almgren	SL
Elin	Stenberg	Sollentuna kommun
Jenny	Färm	Solna stad
Kjersti	Wik	Solna stad
Martin E:son	Lindman	Stockholms stad
Magnus	Lindqvist	Stockholms stad
Gunnar	Söderholm	Stockholms stad
Henrik	Spovin	Miljösamverkan Stockholms Län
Monika	Gerdhem	Stockholms stad
Anna	Jarl	Stockholms stad
	Blom	
Kerstin	Bokliden	Sveriges Kommuner och Landsting
Anders	Eriksson	Södertälje kommun
Per	Gröning	Södertörns miljö- och hälsoskyddsförbund
Gregor	Hackman	Södra Roslagens Miljö- och hälsoskyddskontor
Susanne	Backlund	Södra Roslagens miljö- och hälsoskyddsnämnd
Lars	Dahlbom	Trafikverket
Birgitta	Hillblom	Upplands Väsby kommun
Katarina	Goldkuhl	Värmdö kommun

## **Bilaga 2: Domar som seminariet byggde på**

Dessa domar togs upp vid seminariet 2011-02-08.

MD 5-10 2010-10-15 SL, Roslagsbanan

MD 814-10 2010-04-09 Spårtrafik

MÖD 2817-07 2008-10-13 Vägverket, Jönköping

MÖD 4549-07 2008-10-03 Östersunds kommun

MÖD 3491-07 2008-10-02 Vägverket, Skåne

MD 1931-09 2010-01-18 Vägverket, Skåne

MÖD 2780-06 2007-04-26 Vägverket, Ölandsbron

MÖD 3482-08 2009-05-06 Vägverket, Simrishamn

MÖD 5788-06 2007-12-10 Banverket Lunds kommun

MÖD 7319-05 Sävsjö, Banverket

MÖD M3017-04 Banverket, Mölndal

MÖD M 238-00 Vägverket, Motala

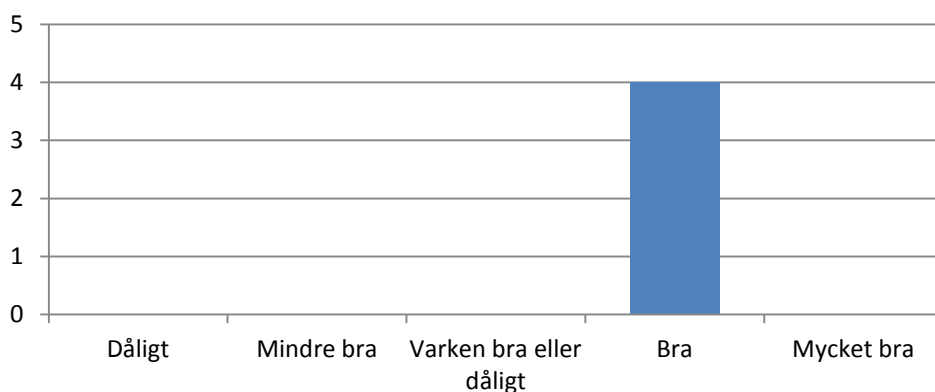
## Bilaga 3: Sammanställning av samverkansgruppens utvärdering

### Utvärdering av samverkansprojektet

Framtagen som en del av slutrapporten till Praxis för rimlighetsbedömning i samband med beslut för att begränsa trafikbuller — seminarium

En enkät skickades ut till samtliga deltagare i samverkansgruppen i juni 2011. Enkäten besvarades av alla 4 deltagare.

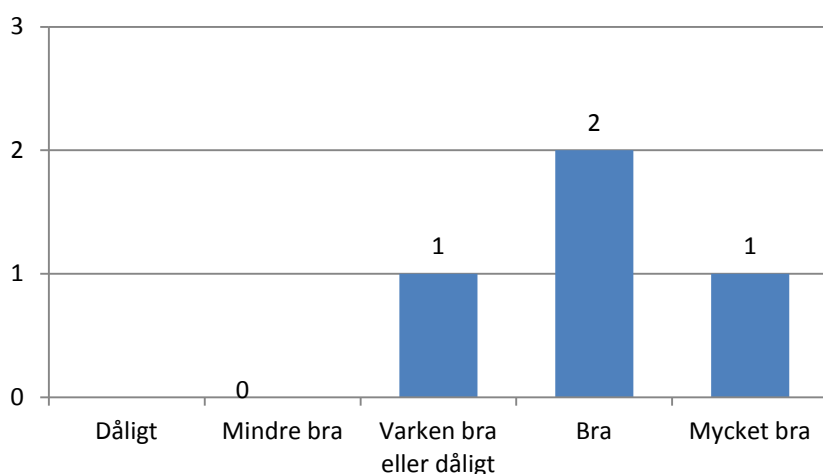
#### 1. Din uppfattning om hur samverkansprojektet fungerat i sin helhet



Kommentar:

- Det blev i stora delar lyckat. Uppsala län har tagit efter och genomfört motsvarande seminarium. Vi uppnådde det vi siktade på.
- Det är svårt när det bara var 3-4 personer med i ett projekt.
- Tycker att alla bidragit och tror att både vi anordnare och seminariedeltagarna lärt sig något. Toppen med stöd från miljösamverkan, annars hade det nog inte blivit något.

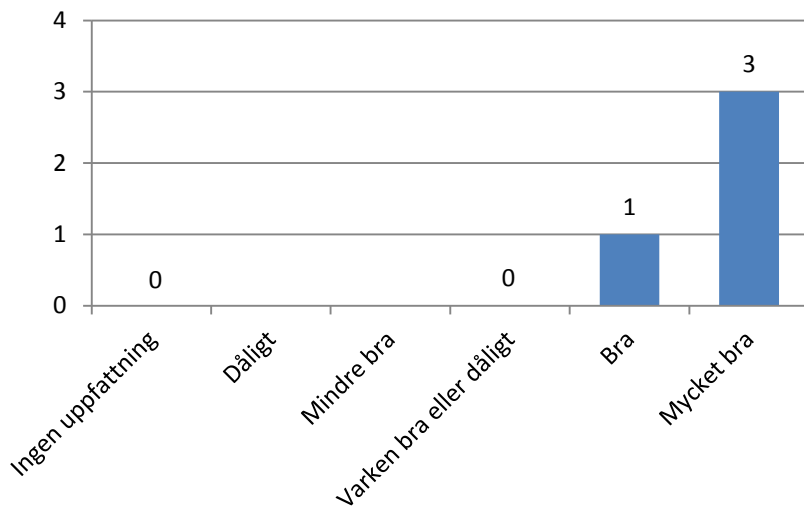
#### 2. Din uppfattning om hur målformulering och planering fungerat



Kommentarer:

- Det var en svår frågeställning och resultatet visade att det också var svårt att få svar på.

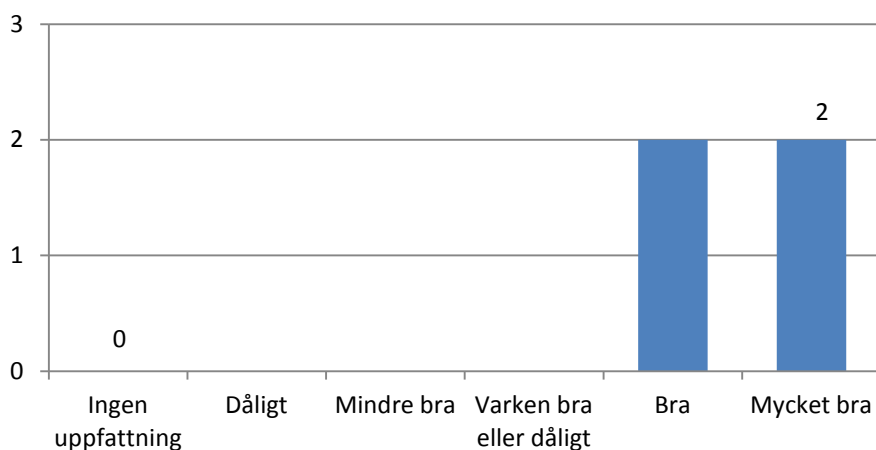
### 3. Din uppfattning om hur genomförandet av samverkansprojektet fungerat



Kommentarer:

- Dokumentationen borde vi satsat mer på, så att även de som inte medverkade kan ha nytta av det.

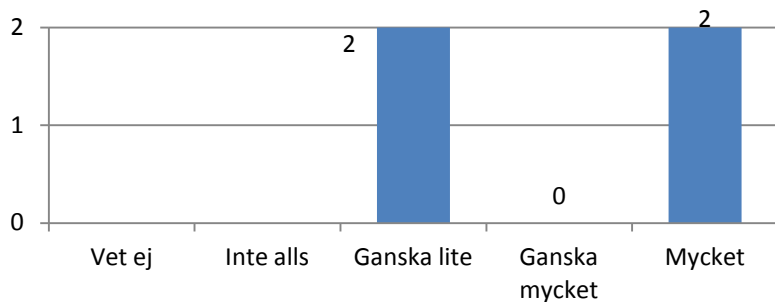
### 4. Din uppfattning om resultatet av samverkansprojektet



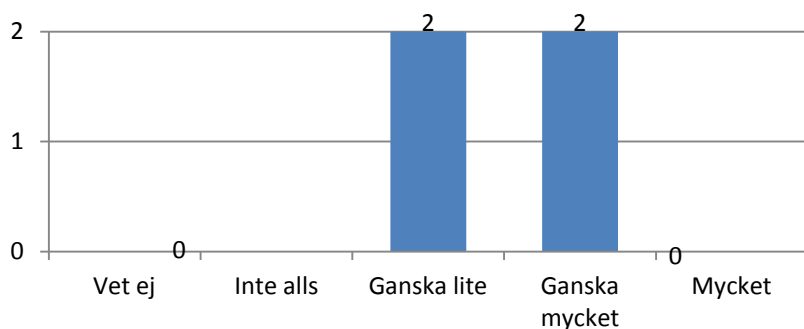
Kommentarer till själva seminariet:

- Det går alltid att bli mer konkret. Det finns en förväntan att kunna servera svar på frågorna, men det är knepigt eftersom ämnet är pratigt och alla enskilda fall ser olika ut. Möjligen kunde vi förberett Bjällås ännu mer, dvs. ytterligare ett möte med honom.
- Det var väl tänkt att det kanske skulle kunna ha blivit något annat men det "bidde bara en tumme" tycker jag. För oss som läste alla domar visade det ju sig att det inte går att hitta en rör tråd utan domar fattas lite hipp som happ, tror jag flera tycker.
- Kan inte läsa utvärderingarna, men de bör man ta stor hänsyn till.

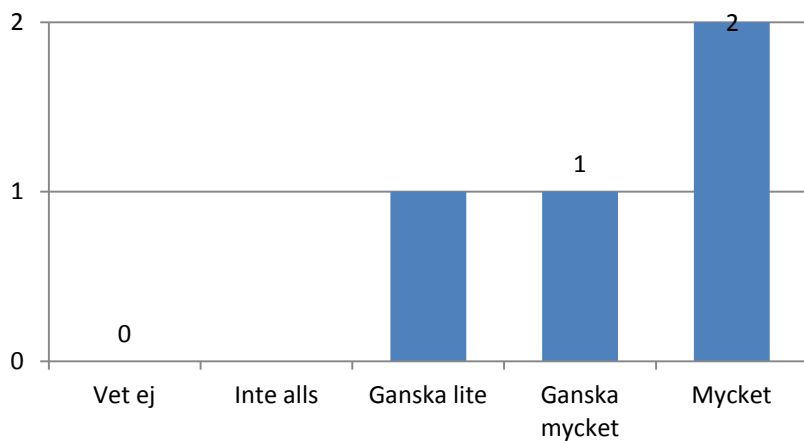
5. Har din medverkan i detta samverkansprojekt ökat din egen kompetens?



6. Har din medverkan i detta samverkansprojekt bidragit till verksamhetsutvecklingen i din kommun/ organisation?



7. Har detta projekt bidragit till att "effektivisera tillsynen inom miljö- och hälsoskydd eller livsmedel i länet genom att samutnyttja medverkande aktörers kompetens och resurser och till att utifrån rådande lagrum säkra likvärdig bedömningsgrund"?

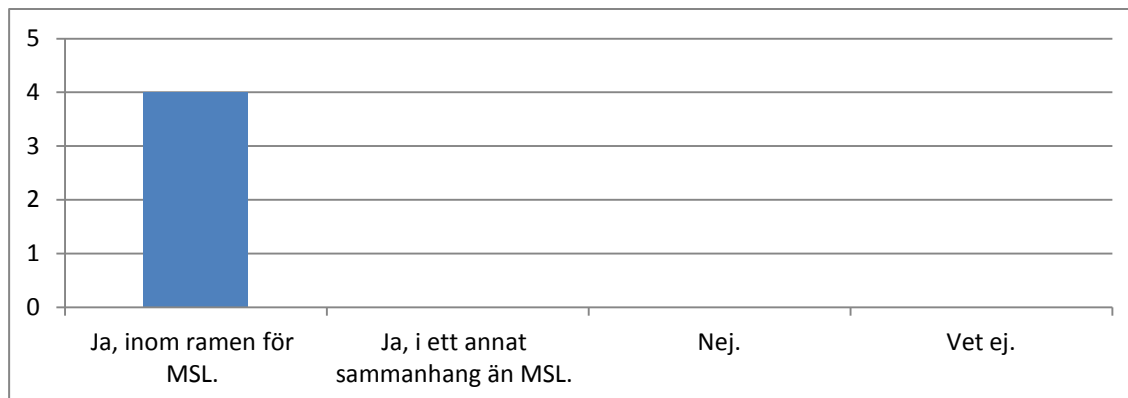


#### Kommentarer

- Viktigt att prata om dessa frågor. Det finns ett stort behov av samsyn och gemensamma diskussioner.
- Jurister från Ist kanske skulle vara med också för att lära sig.
- Det är ett svårt område och man kan inte förvänta sig några revolutionära resultat av projektet.
- En god hypotes är att svaret är ja!

## Ser du det som möjligt att ta fram en checklista/ handledning till stöd för handläggning av bullerärenden?

En checklista med frågor man ska ställa sig när man börjar jobba med ett bullerärende, skapa mer systematik i arbetet med trafikbullerärenden och metodik för att lättare få fram bra beslutsunderlag.



## Hur skulle ett samverkansuppdrag vara formulerat för att ta fram en sådan checklista/ handledning?

- Det måste nog bli flera checklistor i så fall, men visst är det möjligt! Åtminstone olika typsituationer. Vi har i Stockholm gjort sådana försök så skisser finns.
- Som en handläggarrutin med exempel på lämpliga mallar för t ex beslut och andra skrivelser.
- Egentligen borde Naturvårdsverket bidra med detta

## Vilka skulle de viktigaste punkterna i en sådan checklista/ handledning vara?

- Bedömningsgrunder (riktvärden osv.), tolkning av lagstiftningen, typ av störkälla osv. Miljösamverkan Skånes projekt har en del som kan användas.
- Vad behövs för att skriva ett beslut som håller? Vilka underlag behövs? Bullermätning? Hur ska det mätas? Räcker en bullerkartläggning som underlag för ett beslut? Hur ska en skälighetsbedömning göras (frågeställningen kommer igen)? Hur lång tid är skäligt att invänta åtgärder?
- En lägsta nivå för vilka moment som bör ingå i handläggningen?
- Gärna ett "levande dokument" som fylls på varteftersom särskilda beslut har blivit rättspraxis.

## Om ett samverkansprojekt att ta fram en checklista/ handledning startas, är du intresserad av att medverka?

